

עמ"מ 6/96 - פלוני ו-3 אח' נ' מדינת ישראל . פ"ד נ(4), 45.

לתקציר - מאגר סביר
עמ"מ 6/96

1. פלוני
2. פלוני
3. פלוני
4. פלוני

נגד

מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בירושלים

[1.7.96, 7.7.96]

לפני השופט ג' בכך

ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בתל-אביב מיום 21.5.96, לאישור צווי מעצר מינהליים, בתיקים:
7,6,5,4/96, שניתנה על ידי כבוד סגן הנשיא א' פלפל.

עו"ד ברדוגו - בשם המערערים
עו"ד דרעי
עו"ד ניצן - בשם המשיבה

פ ס ק - ד י ן

השופט ג' בכך

1. ארבעת המערערים הינם תושבי לבנון. הם נעצרו ביום 22.2.96 על-ידי כוחות הביטחון הישראליים בתחומי לבנון (באיזור הבטחון), והובאו ביום 17.3.96 לשטח מדינת ישראל. ביום 14.3.96 חתם ראש הממשלה ושר הבטחון מר שמעון פרס, בתוקף סמכותו על פי סעיף 2 לחוק סמכויות שעת חרום (מעצרים), התשל"ט-1979, (להלן: החוק) ביחס לכל אחד מהמערערים על צו, אשר על פיו יוחזק אותו מערער במעצר בכלא "אשמורת" במשך שישה חדשים, היינו מיום 17.3.96 ועד ליום 16.9.96.

ביום 19.3.96, תוך 48 שעות ממועד מעצרים של המערערים בישראל, דבר שאירע כאמור ביום 17.3.96, הובאו המערערים בפני נשיא בית המשפט המחוזי בתל-אביב, ובהעדרו של הנשיא דן סגן הנשיא, כבוד השופט א' פלפל, בעניין צווי מעצרים של המערערים, על פי הוראות סעיף 4(א) לחוק.

ביום 21.5.96 החליט השופט פלפל לאשר את צווי המעצר נגד כל ארבעת המערערים.

על החלטה זו של סגן נשיא בית המשפט המחוזי הוגש מטעם המערערים הערעור בפני, על פי סעיף 7(א) לחוק האמור.

שמעתי את הטענות בנוכחות המערערים ובאי-כוח שני הצדדים, אך במסגרת הדיון השתמשתי גם בסמכותי על פי סעיף 6(ג) לחוק, ועיינתי בראיות מסויימות, וקיבלתי הסברים אודותן, שלא בנוכחות המערערים ובאי-כוחם, וזאת כאשר שוכנעתי שגילוי אותן ראיות עלול לפגוע בבטחון המדינה.

2. אדון תחילה בטענות פרוצידוראליות שהועלו על-ידי באי-הכוח המלומדים של המערערים.

נטען במישור זה כדלקמן:

(א) מאחר שהמערערים נעצרו על ידי הרשויות הישראליות בלבנון ביום 22.2.96, הרי חובה היתה, על פי סעיף 4(א) לחוק, להביאם לפני נשיא בית המשפט המחוזי תוך 48 שעות מאותו מועד. משלא נעשה הדבר, הרי על בית המשפט להכריז כי המעצר נעשה שלא כחוק, ומן הדין לשחרר את המערערים.

(ב) שר הבטחון לא היה מוסמך לחתום ביום 14.3.96 על צו מעצר מראש, אשר הינו בר ביצוע רק כעבור שלושה ימים, היינו ביום 17.3.96, כאשר המערערים היו אמורים להיות מובאים לשטח מדינת ישראל. השר חייב היה לשקול בדבר רק לאחר הגיעם של המערערים לישראל. הצווים של השר מיום 14.3.96, נשוא הערעור, לוקים איפוא באי-חוקיות, ומן הדין לבטלם.

(ג) מכל מקום צריך היה להביא את התיקים של המערערים בפני נשיא בית משפט מחוזי תוך 48 שעות מעת הוצאת הצו ביום 14.3.96, ודבר זה לא נעשה. גם בשל כך דינם של הצווים להתבטל.

3. לא שוכנעתי מהטענות הנ"ל ולהלן נימוקיי:

(א) סעיף 4(א) לחוק, המהווה בסיס לטענות המערערים, קובע, בחלקיו הרלבנטיים לענייננו, לאמור:

"נעצר אדם על פי צו שר הבטחון לפי חוק זה, יובא תוך 48 שעות ממעצרו... לפני נשיא בית משפט מחוזי, והנשיא רשאי לאשר את צו המעצר, לבטלו או לקצר את תקופת המעצר שבו; לא הובא העציר לפני הנשיא ולא הוחל בדיון לפניו תוך 48 שעות כאמור, ישוחרר העציר..."

(ב) העולה מכאן, כי ההוראה על פי סעיף 4(א) לחוק מתחילה להיות אופרטיבית רק כאשר האדם הנוגע בדבר נעצר על פי צו השר לפי חוק זה.

נסיבות החזקתם של המערערים בלבנון אינן מענייננו בהקשר לחוקיותו של צו זה. אפילו אצא מההנחה ההיפוטטית, ואין בדעתי להביע דעה בעניין זה, שמעצר המערערים בלבנון בוצע ללא אסמכתא חוקית, גם אז אין בכך כדי לפגוע בתוקפו של צו שר הבטחון על פי החוק, שבוצע עם הגיעם של המערערים לישראל.

(ג) אין כל מגיעה לכך, ששר הביטחון יחתום על צו המעצר בתאריך פלוני, תוך ציון שייכנס לתוקף במועד מאוחר יותר, כאשר אפשר יהיה לעצור את העציר המיועד בישראל.

נניח שנודע לשר, כי אדם מסויים הינו בדרכו לישראל ועומד להגיע לישראל לנמל חיפה, או לשדה תעופה בן-גוריון, בשעה מסויימת, ביום מסויים. אינני מוצא בחוק דבר אשר פוגע בסמכותו של השר במצב כזה לחתום מראש על צו המעצר, תוך ציון שיבוצע במועד מאוחר יותר. הוא רשאי לחתום על צו כזה, ובלבד שמתקיימות דרישותיו של סעיף 2(א) לחוק, בו נקבע:

"היה לשר הבטחון יסוד סביר להניח שטעמי בטחון המדינה או בטחון הציבור מחייבים שאדם פלוני יוחזק במעצר, רשאי הוא, בצו בחתימת ידו, להורות על מעצרו של האדם לתקופה שתצוין בצו ושלא תעלה על ששה חדשים".

ד) נקבע בסעיף 4(א), על פי נוסחו המובא לעיל, כי העציר יובא בפני נשיא בית המשפט המחוזי תוך 48 שעות ממצרו, היינו מיום מעצרו על פי הצו של השר. לא נאמר, כי יש להביא את העציר בפני נשיא בית המשפט המחוזי תוך 48 שעות מיום החתימה על הצו. לכן, משהובאו המערערים בפני השופט פלפל ביום 19.3.96, תוך 48 שעות ממצרם בישראל ביום 17.3.96 על פי הצו של השר, הרי קויים החוק על פי לשונו ועל פי רוחו.

ה) אין איפא עילה לביטולם של הצווים מטעם נוהלי כלשהו.

4. נדון עתה בהחלטת שר הבטחון להוציא את צווי המעצר הנדונים, ובהחלטת סגן נשיא בית המשפט המחוזי בתל-אביב לאשר את תוקפם של אותם צווים, לגופם של הדברים.

השאלה העומדת להכרעה היא האם אכן הובאו בפני השר מידע וראיות שהיה בהם כדי להוות יסוד סביר להנחה, שטעמי בטחון המדינה או בטחון הציבור מחייבים את החזקת המערערים במעצר.

מהמידע שהובא בפני השר ובפני בית המשפט עולה, כי ארבעת המערערים נטלו חלק, כל אחד בדרך שלו, בחטיפתו של אזרח לבנוני.

השופט פלפל ציין בהחלטתו, כי הצורך לעצור אדם לשם הבטחת ביטחון המדינה עשוי לנבוע משני מקורות שונים: יש וקיימת סכנה מוחשית, שהעציר הנוגע בדבר עשוי גם בעתיד כמו ידיו לעשות מעשים העלולים לפגוע בביטחון המדינה ("הנזק הישיר"), ויש מקרים בהם מעצרו של הנוגע בדבר דרוש בדרך אחרת כדי להבטיח מטרה החיונית להבטחת בטחון המדינה ("הנזק העקיף").

לביסוס התיזה לפיה רשאי השר להשתמש בסמכותו על פי סעיף 2 לחוק גם כאשר משתכנע הוא כי צו המעצר נחוץ להשגת מטרה בטחונית באופן עקיף, הסתמך סגן הנשיא על החלטות בית משפט זה, ואכן תומכות החלטות אלו בפרופוזיציה האמורה.

השופט פלפל הדגיש בהחלטתו, כי במקרה דנן מבוסס מעצרו של המערערים על הנימוק השני בלבד, היינו על "הנזק העקיף" העלול להיגרם מאי-מעצרו של אנשים שלידעת הציבור המקומי שיתפו פעולה עם גורמים עויינים לישראל.

בא-כוחה המלומד של המשיבה מטעים לעומת זאת, כי לדעתו ניתן להצדיק במקרה דנן את מתן צווי המעצר על סמך שני הנימוקים כאחד.

5. יהיה המצב בעניין זה אשר יהי, הרי אוכל לומר, אחרי קבלת המידע הגלוי והעיון בחומר החסוי, שנחה דעתי, כי היה בפני שר הבטחון יסוד סביר להניח שטעמי ביטחון המדינה חייבו הוצאת צווי מעצר כנגד המערערים.

לא היו לי ספקות בנדון ביחס לשלושה מבין המערערים, אשר נטלו חלק פעיל בפעולת החטיפה האמורה, או באספקת האביזרים שהיו דרושים לביצועו של מעשה זה. היו לי תחילה לבטים ביחס למערער הנוסף, אשר בשלב מסויים סרב לשתף פעולה עם מזימת החטיפה, ואשר היה נתון לאיומים כבדים בדבר התנכלות למשפחתו הקרובה ביותר. אך בסופו של דבר, תוך התחשבות בראיות בשלמותן, כולל המידע

החסוי שהובא לתשומת לבי, שוכנעתי כי אין גם מקום להתערבותי בהחלטת שר הביטחון ביחס למערער זה.

6. עם זאת מתעוררת גם לעניין ערעור זה שוב השאלה: עד מתי ניתן להחזיק במעצר מינהלי אנשים, שאין ביכולתן ובכוונתן של הרשויות הממונות על השלטת החוק להעמידם לדין?

המחוקק היה ער לקושי זה, ועל כן הגביל את תוקף הצווים האמורים לתקופה של 6 חודשים, וקבע בנוסף על כך, בסעיף 5 לחוק, כי על נשיא בית המשפט המחוזי לדון מחדש בעניין המעצר (באם אישר את הצו המקורי) "לא יאוחר משלושה חודשים אחרי אישור המעצר לפי סעיף 4 או אחרי מתן החלטה לפי סעיף זה או תוך תקופה קצרה יותר שקבע הנשיא בהחלטתו, כל עוד לא שוחרר העציר..."

יש להניח, כי בעת כל אחת מהבדיקות התקופתיות תילקח בחשבון התשתית הראייתית המיוחדת לעניין צו המעצר ביחס לכל אחד מהמעוררים בנפרד.

בעת אותה בחינה מחדש תוכלנה הרשויות גם להתחשב בתקופה בה היו המערערים נתונים במעצר בלבנון לפני הבאתם לישראל.

אוכל בהקשר זה רק לחזור על הדברים שכללתי בהחלטה קודמת, לאמור:

"רשמתי בפני את דבריו של עורך-דין ניצן מטעם המשיב (שר הביטחון, ג' ב'), אשר לפיהם נבדק כל מקרה ומקרה מסוג זה תקופתית על-ידי המשיב ועוזריו, תוך בחינה ושקילה שמא מופרת הפרופורציה בין תקופת מעצרו של אותו אדם ובין התועלת העשויה לצמוח ממעצרו הנמשך".

ואכן חייב הדגש בהחלטות מסוג זה להיות מושם על הפעלת חוש הפרופורציה. אין להאריך ולחדש צווים כאלה כדבר שבשיגרה, אלא יש בכל מועד לבחון מחדש, לא רק אם הצו היה מוצדק מלכתחילה, אלא אם המשך הפעלתו הינו באמת חיוני להשגת המטרה של הגנה על ביטחון המדינה.

7. בכפוף להערות הנ"ל החלטתי לדחות את ערעוריהם של כל ארבעת המערערים.

ניתן היום, כ' בתמוז תשנ"ו (7.7.96).